

İZMİR TİCARET ODASI

İSRAİL'İN TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELERİ

VE

TÜRKİYE - İSRAİL DIŞ TİCARETİ

Nesli ÖZTÜRK
Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü

Nisan 2008

ISRAIL

I. ÜLKE BİLGİLERİ

Resmi Adı:	İsrail Devleti
Yönetim Biçimi:	Parlamente Demokrasi
Başkenti:	Jerusalem
Yüzölçümü:	20.770 km ²
Nüfusu:	6,352 Milyon (2006)
Para Birimi:	Yeni İsrail Shekeli (ILS)
Konuşulan Dil:	İbranice, Arapça, İngilizce

II. EKONOMİK GÖSTERGELER

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla:	129 Milyar ABD Doları
Reel GSYH Büyüme Hızı :	% 4,5
Fert Başına Milli Gelir:	20.800 ABD Doları
Enflasyon Oranı:	% -0.1
İşsizlik Oranı:	% 7,6 (2007)
İhracat:	48.6 Milyar Dolar (2007)
İthalat:	52.8 Milyar Dolar (2007)
Dış Borç:	87,4 Milyar Dolar (2007)

(Kaynakça: CIA İnternet Sayfası)

Başlıca Sanayi Dalları: Gıda, mücevher işleme, tekstil ve konfeksiyon, kimya, metal, askeri teçhizat, nakliye donatım, elektrikli aletler, potasyum hidrat madenciliği, yüksek teknoloji elektronikler, turizm

Başlıca İhracat Yaptığı Ülkeler: A.B.D. (%36,5), Belçika (%8,7), Hong Kong (5,6)

Başlıca İthalat Yaptığı Ülkeler: A.B.D. (%13,4), Belçika (%10,1), Almanya (%6,4), İsviçre (% 5,5), İngiltere (%5,7), Çin (%4,2)

Başlıca İhraç Maddeleri: Metaller, makinalar ve elektronik eşya, kimya, işlenmiş elmas, tekstil ve deri mamulleri, kauçuk ve plastik maddeler.

Başlıca İthal Maddeleri: Yatırım mamulleri, işlenmemiş elmas, ham petrol, dayanıklı ve dayanıksız tüketim mamulleri, hububat.

III. İSRAİL'İN EKONOMİ POLİTİKASI VE EKONOMİK YAPISI

İsrail'in, az olan nüfusuna karşın sanayi, üretim ve dış ticaret alanlarında, dünya ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Yüksek teknoloji ürünleri, elmas işleme, tarım teknolojisi, kimya ve iletişim sektörlerinde büyük gelişmeler kaydeden İsrail ekonomisi, genelde sanayileşmiş bir ekonomiye sahiptir.

İsrail'in bugünkü ekonomik yapısını belirleyen en önemli unsurlar, iç pazarın küçüklüğü nedeniyle ihracata yönelme zorunluluğu, suyun az olması nedeniyle tarım teknolojisini geliştirme zorunluluğu ve kalifiye Musevi işgücünün, İsrail'e göçü olmuştur. Bu nedenlerden dolayı, teknoloji alanında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

İsrail konum olarak Ortadoğu'nun en önemli doğal kaynağı olan petrol yataklarının yanında kurulu bir ülke olmasına rağmen, bu zenginlikten pek yararlanamamıştır.

Ekonomik yapının belirlenmesinde önemli bir etkisinin olduğu bilinen doğal kaynakların sınırlı olması, ekonominin, bu kaynakların etkin kullanımı ve ekonomik altyapının iyileştirilmesi çabaları ile bugünkü yapısını kazanmıştır.

İsrail önemli sektörlerde devlet kontrolü olan karma ekonomik sisteme sahiptir. Birçok özel şirket bulunmasına rağmen, tarım sektörü dışında devlet teşekkülleri üretim ve istihdam açısından ekonomide önemli bir yere sahiptir. Kamu

şirketlerinin ve bankalarının özelleştirilmesinde, vergi reformlarında, kambiyo kontrolünün serbest bırakılmasında ve enerji sektörünün uluslararası rekabete açılmasında önemli aşamalar kaydedilmesi ile kamu sektörünün ekonomideki payında nispi bir azalma görülmüştür.

Toplu işgücünün yaklaşık % 22'si endüstri alanında, % 6,5'i inşaat sektöründe, %3,5'i balıkçılık sektörlerinde istihdam edilirken, kalan işgücünün büyük kısmı da servis sektöründe istihdam edilmektedir. Tohumluklar dışında, İsrail gıda konusunda kendi kendine yeten sayılı ülkelerden biridir.

IV. TÜRKİYE - İSRAİL TİCARİ İLİŞKİLERİ

1. Dış Ticaret Göstergeleri (Bin \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2001	805.218	529.489	1.334.707	275.729
2002	833.162	492.832	1.325.994	340.330
2003	978.708	414.672	1.393.380	564.036
2004	1.166.900	813.500	1.980.400	353.400
2005	1.466.912	804.618	2.271.530	662.294
2006	1.529.158	782.149	2.311.307	747.008
2007(Ocak-Kasım)	1.488.165	975.890	2.464.055	512.275

* Kaynak: T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı

2006 yılında 1 Milyon 529 Bin Dolar olan ihracatımız, 2007 yılının Kasım ayına kadar 1 Milyon 488 Bin Dolara yükselmiştir.

İthalatımız ise 2006 yılında 782 Bin Dolar olarak gerçekleşmiş, 2007 yılının Kasım ayına kadar 975 Bin Dolara yükselmiştir.

Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMANIN ADI	İMZA TARİHİ
Serbest Ticaret Alanı Anlaşması	14 Mart 1996
Ticari, Ekonomik, Sınai, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	24 Ocak 1996
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	24 Ocak 1996

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	24 Ocak 1996
Gümrük İdarelerinin Karşılıklı Yardımlaşmasına İlişkin Anlaşma	23 Aralık 1996
Türkiye – İsrail Karma Ekonomik Komisyon I. Dönem Mutabakat Zaptı	8 Şubat 2000
Türkiye – İsrail Karma Ekonomik Komisyon II. Dönem Mutabakat Zaptı	14-15 Temmuz 2004
Ar-Ge Anlaşması	1 Mayıs 2005

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

Türkiye-İsrail arasında imzalanan Serbest Ticaret Antlaşması sanayi ürünleri ve müzakereleri daha sonra devam etmek üzere, başlangıç olarak kabul edilen bir kısım tarım ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamakta ve hizmet ticaretinin serbestleştirilmesine yönelik görüşmelerin başlamasını öngörmektedir. Antlaşma tarafların Avrupa Birliği ile olan ilişkileri çerçevesinde global simetrik ilkesine ve karşılıklılık esasına dayanmaktadır. İmzalanan Serbest Ticaret Antlaşmasının Türkiye açısından amaçlarını AB'nin Ortak Ticaret Politikasına uyum sağlaması, karşılıklı işbirliği, Akdeniz Bölgesi işbirliğinin sağlanması ve ticaretin artırılması olarak sayabiliriz.

Her iki ülkenin karşılaştırmalı üstünlüklerini bir araya getirmek suretiyle ekonomilerimizin tamamlayıcı özellikleri ve coğrafi yakınlığının sağladığı avantajlar Türkiye ve İsrail'i iki stratejik ortak yapmaktadır.

Türkiye ve İsrail arasında çok çeşitli alanlarda önemli işbirliği imkânları bulunmakta olup, bunlar başlıklar halinde aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- Ticari işbirliği
- Ortak yatırım
- 3. Ülkelerde işbirliği
- Enerji alanında işbirliği
- Turizm alanında işbirliği
- Tarım alanında işbirliği
- Ulaştırma alanında işbirliği

Türkiye'nin önümüzdeki dönemde Doğu ile Batı arasında önemli bir enerji koridoru olacağı gözönüne alındığında, Türkiye'nin dahil olduğu önemli petrol ve doğal gaz projelerinde İsrail'in de yer alması mümkün olabilecektir.

Ulaştırma alanında ise, Hayfa-Mersin limanları arasında bir Ro-Ro hattı kurulması ve sözkonusu hattın diğer bölge ülkelerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi düzenli mal taşımacılığının sağlanması açısından önemli bir adım olacaktır.

Diğer taraftan, her iki ülkenin özellikle din turizmi açısından önemi gözönüne alındığında Türkiye ve İsrail'i içeren paket turların düzenlenmesi her iki ülkeye gelen turist sayısını artıracaktır.

İsrail ile karşılaştırıldığında Türkiye’de ucuz işgücü olması ve Türkiye’nin gerek AB gerekse BDT ülkelerine coğrafi yakınlığı nedeniyle Türkiye’de başta tekstil olmak üzere ortak yatırımlar sınai alanda önemli işbirliği fırsat sunmaktadır. Sanayi alanındaki sözkonusu işbirliği imkanları Yeni Yabancı Sermaye Mevzuatı’nın kabul edilmesi ve yürürlüğe girmesiyle daha da cazip hale gelecektir. Bu noktada İsrail’in teknolojisi ve pazar olanaklarından yararlanmak gerekmektedir. İşgücünün çok pahalı olması itibariyle tekstil ve hazır giyim sektörü İsrail’de zorluklar çekmektedir. Nitelikli Sanayi Bölgeleri olmaksızın yapılacak işbirliğinde kumaş İsrail’de kesilip, Türkiye’de dikilir, bitirme işlemi İsrail’de tamamlanırsa malın kotasız ve gümrüksüz ABD’ye gitmesi mümkündür. Diğer bir yol olarak, İsrail kumaşının İsrail’de kesilip, diğer işlemlerin Türkiye’de yapılması ve sevkiyatın Türkiye’den olması halinde malın ABD’ye kotasız ama gümrüklü olarak ihracı sözkonusudur.

Tarım alanında ise İsrail’in sahip olduğu ileri tarım teknolojilerini kullanmak suretiyle meyvecilik, sebzeçilik, kültür balıkçılığı, tohumculuk konularında ortak projeler geliştirilmesi mümkündür.

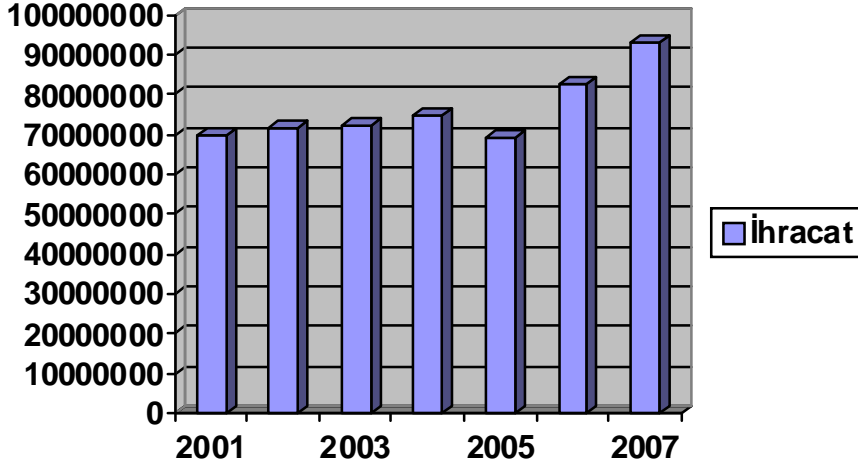
İsraili firmalar ile başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere 3. Ülkelerde işbirliği olanakları bulunmaktadır. Türk firmalarının Orta Asya Cumhuriyetlerinde karşılaştıkları en önemli sorun finansmandır. Bu çerçevede, İsrail’in gerek bölgesel gerek uluslararası fonlara ulaşmadaki rahatlığını göz önüne alarak bu ülkenin finansal ve teknolojik gücü ile Türk firmalarının Orta Asya’daki bilgi, tecrübe ve pazar imkanlarını biraraya getirmek suretiyle doğabilecek işbirliği olanaklarını değerlendirmek gerekmektedir.

İsrail ve Türkiye arasında Ağustos 2002’de Türkiye’den İsrail’e 20 yıllık bir süre için yılda 50 milyon m³ su satışını öngören bir Anlaşma imzalanmış ancak su taşınmasına başlanmamıştır. Bu anlaşma sayesinde Türkiye elde edeceği gelirin yanısıra suyun taşınması sözkonusu olduğundan bu alanda da firmalarımıza yeni bir gelir kaynağı doğacaktır.

Görüldüğü üzere, Türkiye ile İsrail arasında son derece geniş ekonomik işbirliği olanakları mevcut olmakla beraber Türkiye-İsrail ilişkilerinin önündeki en büyük engel İsrail-Filistin sorunu ve Irak savaşı olarak görülmektedir. Özellikle İsrail ile planlanan uzun vadeli yatırımlar bölgedeki savaş ve bunun getirdiği istikrarsızlık nedeniyle olumsuz yönde etkilenmektedir. Öyle ki yıllardan beri süregelen İsrail-Filistin sorunu, İsrail ekonomisini oldukça etkilemiş, işsizliğin artmasına yol açmıştır. Bu da örneğin İsrail’de faaliyet gösteren bazı Türk inşaat firmalarının Türk işçisi çalıştırmasını engelleyici bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan ekonomideki duraklama İsraili firmaların finansman olanaklarını da kısıtlamış ve Türkiye’de kendileri açısından potansiyel arz eden sektörlerde doğrudan yatırım planlarını askıya almalarına yol açmıştır. Başta enerji alanında olmak üzere bölgesel projelerin gerçekleştirilmesi aşamasında da siyasi sorunların halli büyük önem taşımaktadır.

V. İZMİR'DEN İSRAİL'E YAPILAN İHRACAT

İzmir'den İsrail'e yapılan 2006 yılında ihracat, 82 Milyon 530 Bin Dolar iken, 2007 yılında 92 Milyon 984 Bin Dolara yükselmiştir.

İzmir'den İsrail'e en çok, maden, kuru meyve, hububat, demir, ağaç ürünleri ihraç edilmektedir.

VI. ODAMIZ İLE İSRAİL ARASINDAKİ İLİŞKİLER

- **İsrail İş Ve İnceleme Gezisi**

Odamız Yönetim ve Meclis üyelerinden oluşan heyet, 16-20 Şubat 1997 tarihinde İsrail'e İş ve İnceleme Gezisi düzenlemiştir.

- **3. Milenyum Ekonomik İşbirliği Ödülü**

İsrail Ekonomik İşbirliği Konferansı Forumu organizatörlüğünden aldığımız bir yazıda, Yönetim Kurulu Başkanımız Sn. Ekrem DEMİRTAŞ'ın, 3. Milenyum Ekonomik İşbirliği Ödülü'ne layık görüldüğü bildirilmiştir. Söz konusu yazıda, anılan ödülün, 9-12 Kasım 1999 tarihleri arasında düzenlenecek olan 7. İsrail Ekonomik İşbirliği Forumu çerçevesinde verilecek olan, İsrail'in ve iş dünyasının önde gelen isimlerinin de katılacağı bir Gala Yemeğinde verileceği bildirilmiştir.

Sn. Demirtaş'ın, Odamız Yönetim Kurulu seçimleri nedeniyle anılan ödülü almak üzere söz konusu etkinliğe katılamayacağı, ilgili kuruma iletilmiştir.

- **İsrail İstanbul Başkonsolosunun Odamızı Ziyareti**

İsrail İstanbul Başkonsolosu Sn. Eli SHAKED, 09.06.1998 Salı günü, saat 13:00'de Odamızı ziyaret etmişlerdir. Başkonsolos'u Yönetim Kurulu Başkanımız Sn. Ekrem DEMİRTAŞ, Yönetim Kurulu Başkan Vekili Sn. Mehmet Y. AKYELLİ ve Yönetim Kurulu Üyesi Sn. Avram KASTRO ağırlamışlardır.

Bir saatten fazla süren toplantıda Sn. Başkonsolos, karşılıklı iş imkanları yaratılması gerektiğinden, özellikle KOBİ'lerle İsrail'in iş yapmak istediğinden, bununla birlikte büyük holdinglerle de iş yapmak istediklerinden bahsetmişlerdir.

Sn. SHAKED'in tarıma dayalı sanayi konusundaki sorusu üzerine Sn. DEMİRTAŞ Türkiye'nin şimdilik su probleminin olmadığını, ancak ilerisini düşünerek bazı önlemlerin alınması gerektiğini, İsrail'in damlama sulama alanında tecrübeli olduğunu belirtmiştir.

- **İsrail İstanbul Başkonsolosu'nun Odamızı Ziyareti**

İsrail İstanbul Başkonsolosu Sayın Amira ARMON, Konsolos Sayın Rami HATAN eşliğinde, 24.01.2001 tarihinde saat 10:30'da Odamızı ziyaret etmiştir.

Söz konusu heyeti, Yönetim Kurulu Başkanımız Sayın Ekrem DEMİRTAŞ karşılamıştır. Anılan heyet ziyarete, Yönetim Kurulu Üyelerimiz ve basın da katılmıştır.

2000 yılı Ağustos ayında göreve başlayan Sn. Armon, İzmir'e yapmış olduğu bu ilke resmi ziyarette, İsrail ile Türkiye arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilmesi dilekleri dile getirilmiştir. Varolan iyi politik ilişkilerin, ekonomik ve ticari alana yansıtılması

gerektiğini ifade eden Sn. Armon, artık diplomasinin ekonomiye daha da çok dayandığını belirtmiştir.

- **İsrail Ticaret Ataşesi'nin Odamızı Ziyareti**

İsrail Başkonsolosluğu İstanbul Ticaret Ataşesi Avichai LEVIT, 05 Şubat 2002 Salı günü saat 10:00'da Odamızı ziyaret etmiştir. Sayın Ataşeyi, Odamız Yönetim Kurulu Başkan Vekili Akın KAZANÇOĞLU ve Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü personeli Nesli ÖZTÜRK karşılamıştır.

Sayın Levit, iki ülke arasındaki ticari ilişkilere katkıda bulunmak amacıyla İzmir'de bulunduğunu ifade etmiştir.

İzmir iş adamları ile ilişkilerin geliştirileceğine inandığını ifade eden İsrail Başkonsolosluğu İstanbul Ticaret Ataşesi Avichai Levit ise, "İki ülke arasındaki iş olanaklarını çoğaltmak için burada bulduklarını, Mayıs ayı içerisinde İsrail'den bir heyetin İzmir'deki firmalarla görüşmek üzere Odamızı ziyaret edeceklerini bildirmiştir.

Ziyaret, karşılıklı iyi niyetlerle son bulmuştur.

- **İsrail Ticaret Ataşesi'nin Odamızı Ziyareti**

İstanbul Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi Mr. Arie CALL, 23 Ağustos 2004 pazartesi günü saat 14:00'de Odamız Yönetim Kurulu Ekrem DEMİRTAŞ'ı ziyaret etmiştir.

Öncelikle Demirtaş, ilişkilerimizi güçlendirmek için her türlü göreve hazır olduğumuzu bildirmiştir. Tarım teknolojileri konusunda İzmir bir bekleyiş içindedir. İsrail'deki gibi Bergama'da Jeotermal enerjiyle çiçek organize bölgesi yapmak istediğimizi de söylemiştir. Bu nedenle Ekim ayında İsrail'e bir ziyaret düşündüğünü de bildirmiştir.

Sayın Ataşe, bu ziyareti en iyi şekilde organize edebileceğini, İsrail'de toplantılar düzenleyebileceğini ve İsrail'den de Odamız üyeleriyle görüşmek üzere ticari heyet getirebileceğini belirtmiştir.

Konu, karşılıklı temenni ve iyi niyetlerle son bulmuştur.

İsrail Başkonsolosu'nun Odamızı Ziyareti

İsrail İstanbul Başkonsolosu Mordehai Amihai ve Başkonsolos Yardımcısı Bayan Michal Gur Aryeh 19 Mart 2007 tarihinde, Odamızı ziyaret etmiştir.

Söz konusu heyeti, Odamız Yönetim Kurulu Başkanı Ekrem Demirtaş, Başkan Vekili Jak Eskinazi ve Musevi Cemaat Başkanı Jak Kaya karşılamıştır.

Öncelikle Sayın Konsolos, Türkiye-İsrail arasındaki iş ilişkilerinin çok iyi geliştiğini söylemiştir. İş hacmi 2,5 Milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Konsolos, ileride birlikte yapılabilecek muhtemel faaliyetleri görüşmek üzere Odamızı ziyaret ettiğini bildirmiştir.

Sayın Konsolos, İsrail'deki birçok Osmanlı binasının restorasyonunun gerçekleştiğini anlatmıştır. Odamızın bu konuyla ilgileniyor olmasından memnun olduğunu ifade etmiştir.

Sayın Demirtaş, bu sorunları çözme konusunda ısrarcı olacağını dile getirmiştir. Bu yerleri kaybetmek istemediklerini ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili İsrail'in fonları varsa kullanmak istediğini de söylemiştir. Dünya çapında meşhur olan sanatçıların bu konu yararına konser vermesini planladıklarını dile getirmiştir. Bu konuda da Sayın Konsolos'tan destek istediklerini ifade etmiştir.

Sayın Demirtaş, ayrıca 2015 yılında Expo'nun İzmir'de gerçekleştirilmesi konusunda da yardım beklediklerini dile getirmiştir.

- **İsrail Ankara Büyükelçisi'nin Odamızı Ziyareti**

İsrail Ankara Büyükelçisi Gabi Levi ve Ticaret Müsteşarı Doron Avrahani 7 Nisan 2008 tarihinde Odamız Yönetim Kurulu Başkanı Ekrem Demirtaş'ı ziyaret etmiştir. Ziyarete Yönetim Kurulu Başkan Vekili Jak Eskinazi, Yönetim Kurulu Üyesi Erdal Aksünger ve Meclis üyesi Jak Siguri hazır bulunmuştur.

Demirtaş öncelikle, İzmir'e EXPO mücadelesindeki verdikleri destek nedeniyle teşekkür etmiştir. İsrail'den EXPO konusunda büyük destek aldıklarını belirten Demirtaş, Expo için son günlerde yapılan kampanyada İsrail delegesine de teşekkürlerini bildirmiştir. İsrail ile İzmir'in dost olduğunu sözlerine ekleyen Demirtaş, İzmir'de birçok Musevi vatandaşın olması da dostlukla çok önemli bir yer tuttuğunu belirtmiştir.

Büyükelçi, İzmir'in Expo 2015'teki galibiyetini İzmir kadar üzdüklerini belirterek, sonucu politik olarak doğru bulmadıklarını da ifade etmiştir. Expo her zaman dünyanın başka ucunda olmuştur. İtalya daha önce birkaç kez Expo organizasyonunu üstlenmiştir. Büyükelçi, İzmir'in bu çalışmalarını avantaj olarak algılaması gerektiğini belirterek bu durumun ileriye dönük bir tecrübe olacağını da söylemiştir.

Büyükelçi iki ülke arasındaki kilit noktanın imzalanan serbest ticaret anlaşması olduğunu belirterek bu anlaşmanın ticaret rakamlarını yükselttiğini belirtmiştir.

Önümüzdeki aylarda İstanbul'da da bir forum düzenleneceğini belirten Sayın Büyükelçi, forumun bilgilerini Odamıza göndereceklerini de ifade etmiştir.

Ziyaret karşılıklı iyi niyet ve temennilerle son bulmuştur.

- **Turkish World Trade Partners Programı**

Odamız web sayfasında yer alan, üye olunarak otomatik eşleştirme yapılan Turkish-World Trade Partners programına İsrail'den 4 Nisan 2008 tarihi itibariyle 23 firma üye olmuştur.

Bu firmalar, inşaat, ofis makine ve malzemeleri, elektronik malzeme, gıda ürünleri, tarım, hayvan ürünleri, tekstil, plastik, telekomünikasyon, deri ve deri ürünleri sektörlerinde ithalat ve ihracat yapmak istemektedir.